“Tafakkur Academy Global Press”
nashriyoti

“Ilm-fan taraqqiyoti”
respublika ilmiy konferensiyasi

Tafakkurconference.uz

Gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari

Xayitova Xusnida Umidjon qizi
Andijon davlat chet tillari instituti Ingliz filologiyasi, o‘qitish metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti 302-guruh talabasi.
Umaraliyeva Barchinoy Vohidjon qizi
Andijon davlat chet tillari instituti Gid hamrohligi, madaniyatlararo muloqot va tarjimashunoslik kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezisda gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari tahlil qilinadi. Turizm sohasi jadal rivojlanayotgan davrda gidlar nafaqat sayyohlarni yo‘naltiruvchi vosita, balki madaniy qadriyatlarni yetkazuvchi muhim shaxs sifatida xizmat qiladi. Tezisda gidning kasbiy etikasi, axloqiy norma va qadriyatlar, shuningdek, turizm jarayonida yuzaga keladigan axloqiy muammolar ko‘rib chiqiladi. Shaxsiy fikr va amaliy tavsiyalar orqali gidlar va sayyohlar o‘rtasidagi axloqiy muvozanatni saqlash, mahalliy jamoaga zarar yetkazmaslik va barqaror turizmni ta’minlash masalalari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: gid, kasbiy etika, turizm, axloqiy masalalar, barqaror rivojlanish

Turizm sohasi jahon miqyosida doimiy ravishda rivojlanib bormoqda va bu jarayonda gidlarning roli tobora muhimlashmoqda. Gidlar sayyohlarni yo‘naltirish, tarixiy va madaniy ob’ektlar haqida ma’lumot berish, shuningdek, ularni xavfsiz va samarali tarzda boshqarish vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, gidlar axloqiy va madaniy masalalarda ham muhim vosita hisoblanadi, chunki ular sayyohlarni mahalliy qadriyatlar va urf-odatlar bilan tanishtiradi.

Kasbiy etika gidning professional faoliyatining ajralmas qismi bo‘lib, u nafaqat ish sifatini oshiradi, balki turizm sohasida barqarorlikni ta’minlaydi. Turizmning axloqiy masalalari esa nafaqat sayyohlar, balki mahalliy jamoalar va atrof-muhit bilan bevosita bog‘liqdir. Shu sababli gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari bir-birini to‘ldiruvchi va sohadagi barqaror rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Ushbu tezisda gidning kasbiy etikasi, axloqiy qadriyatlar, turizm jarayonida yuzaga keladigan axloqiy muammolar va ularni hal qilish yo‘llari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Maqsad shundan iboratki, gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari bilan bog‘liq muammolar aniqlansin va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilsin. Shu orqali turizm jarayonida professional va axloqiy me’yorlarga rioya qilishni ta’minlashga imkon yaratiladi.

Gidning kasbiy etikasi uning professional faoliyatida qat’iy rioya qilinishi lozim bo‘lgan axloqiy va madaniy me’yorlar majmuasini o‘z ichiga oladi. Gid faqat sayyohlarni ob’ektlarga yo‘naltirish va ma’lumot berish bilan cheklanmay, ular bilan madaniy va axloqiy aloqalarni ham boshqaradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, gidning xatti-harakati sayyohlarning tajribasiga bevosita ta’sir qiladi va ularning mahalliy madaniyatlarni to‘g‘ri qabul qilishini ta’minlaydi [1; 34]. Shu sababli, kasbiy etika gid faoliyatining ajralmas qismi bo‘lib, uning ish sifatini oshiradi va turizm sohasida ishonchni mustahkamlaydi.

Kasbiy etikaga rioya qilish gidning shaxsiy va professional imidjini shakllantiradi. Gidlar hurmat, halollik, adolat, xolislik va madaniy qadriyatlarni hurmat qilish tamoyillariga amal qilishi zarur. Shaxsiy fikrim shuki, gid faqat ma’lumot uzatuvchi emas, balki sayyohlar bilan madaniy va axloqiy aloqani boshqaruvchi shaxsdir. Gidning bilim va xatti-harakati sayyohlar tajribasini boyitadi, ularni tarbiyalaydi va madaniy qadriyatlarni hurmat qilishga o‘rgatadi.

Turizm jarayonida ko‘plab axloqiy masalalar yuzaga keladi. Sayyohlarning mahalliy madaniy qadriyatlarga hurmatsizligi, atrof-muhitga zarar yetkazilishi va gid-sayyohlar o‘rtasidagi noto‘g‘ri axloqiy munosabatlar sohada jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi [3; 42]. Gidlarning axloqiy qoidalarni qo‘llashi bu muammolarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Shaxsiy fikrim shuki, gidning axloqiy mas’uliyati nafaqat sayyohlar tajribasini yaxshilaydi, balki mahalliy jamoalarning madaniy va ekologik qadriyatlarini himoya qiladi.

Barqaror turizmni ta’minlash uchun gidlar ekologik va madaniy jihatlarga ham e’tibor berishi lozim. Masalan, gidlar sayyohlarga tabiiy resurslardan samarali foydalanish, axlatni joyida tashlash va tarixiy ob’ektlarga hurmat bilan qarash bo‘yicha ko‘rsatmalar berishi kerak. Shaxsiy tajribam shuni ko‘rsatadiki, barqaror turizmni rivojlantirish gidlarning axloqiy qarorlari va kundalik ish tartibiga bog‘liq. Agar gidlar ekologik mas’uliyatni unutmasa, bu nafaqat sayyohlar tajribasini yaxshilaydi, balki atrof-muhitni ham himoya qiladi.

Amaliy tavsiyalar gidlar faoliyatini samarali va axloqiy qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Gidlar uchun muntazam axloqiy va madaniy treninglar o‘tkazish, turizm kompaniyalarida gidlarning axloqiy kodeksini joriy etish, sayyohlarga madaniy va axloqiy qoidalar haqida oldindan ma’lumot berish samarali usullardan hisoblanadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, masalan, sun’iy intellekt va ma’lumotlar bazasini tatbiq etish, gidlar va sayyohlar faoliyatini nazorat qilishda yordam beradi. Shu orqali gidlar axloqiy muvozanatni saqlaydi va turizm jarayonini yanada samarali qiladi.

Shaxsiy fikrim shuki, gidlarning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalariga rioya qilish sayyohlar, mahalliy jamoalar va ekologiya uchun foydali bo‘ladi. Gidlar axloqiy qoidalarni hurmat qilsa, sayyohlar tajribasi boyib, mahalliy madaniyatlar hurmat qilinadi va turizm jarayoni barqaror asosda rivojlanadi. Shu bilan birga, gidning bilim va tajribasi axloqiy muvozanatni ta’minlashda va turizmning samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari bugungi kunda turizm sohasining barqaror rivojlanishi va professional xizmat sifatini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar va tahlillar shuni ko‘rsatadiki, gidlar nafaqat sayyohlarni yo‘naltiruvchi va ma’lumot beruvchi shaxs sifatida, balki madaniy qadriyatlarni yetkazuvchi va axloqiy muvozanatni saqlovchi vosita sifatida ham xizmat qiladi. Gidning axloqiy va kasbiy me’yorlarga rioya qilishi sayyohlarning tajribasini boyitadi, mahalliy jamoalarni hurmat qilishni ta’minlaydi va ekologik muhitning himoyasini qo‘llab-quvvatlaydi.

Shaxsiy fikrim shuki, gidlar o‘z kasbiy faoliyatida etik prinsiplarni qat’iy amalga oshirsa, turizm jarayoni yanada samarali, xavfsiz va barqaror bo‘ladi. Amaliy tavsiyalarni, jumladan, axloqiy treninglar, kodekslarni joriy etish va sayyohlarni oldindan xabardor qilishni tatbiq etish gidlar faoliyatini professional va axloqiy qiladi. Shu bilan birga, gidlarning bilim va tajribasi sayyohlar, mahalliy jamoalar va atrof-muhit o‘rtasida muvozanatni saqlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Natijada gidning kasbiy etikasi va turizmning axloqiy masalalari bir-birini to‘ldiruvchi va sohadagi barqarorlikni ta’minlovchi muhim elementlar sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu tezis orqali gidlar faoliyatida etik va axloqiy me’yorlarni rivojlantirish, sayyohlar tajribasini yaxshilash va mahalliy hamjamiyatlar bilan samarali hamkorlikni ta’minlashning zarurligi yana bir bor tasdiqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smith, J. *Tourism Ethics: Professional Guidelines for Guides.* London: Routledge, 2018. [1; 34]

2. Brown, L., & Davis, R. *Sustainable Tourism and Cultural Responsibility.* New York: Springer, 2020. [2; 21]
3. Johnson, P. *Ethics in Tourism: Balancing Culture and Environment.* Oxford: Oxford University Press, 2019. [3; 42]
4. Sharipov, A. *Turizm va Madaniyat: Axloqiy Masalalar.* Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2021. [4; 56]
5. Karimova, N. *Gidlik Kasbiy Etikasi va Amaliyot.* Toshkent: “Ilm-Fan” Nashriyoti, 2022. [5; 45]
6. UNESCO. *Global Code of Ethics for Tourism.* Paris: UNESCO, 2015. [6; 12]
7. Hall, C. M., & Gössling, S. *Sustainable Tourism in Practice.* London: Routledge, 2016. [7; 67]